Vereniging van
Vlaamse Steden
en Gemeenten

18 mei 2022

VVSG-standpunt bij ontwerp van wijzigingen decreet lokaal bestuur

Goedgekeurd door de raad van bestuur op 18 mei 2022

1. Context

Op 1 april 2022 keurde de Vlaamse regering een voorontwerp van decreet goed met een reeks aanpassingen aan het decreet lokaal bestuur, zowel inhoudelijke als technische.[1]
De Vlaamse regering vroeg hierover een formeel advies aan de VVSG.
We focussen in dit standpunt op de belangrijkste inhoudelijke wijzigingen.

2. Inhoudelijke wijzigingen

2.1. Eedaflegging voorzitter installatievergadering

De voorzitter van de installatievergadering (in principe de uittredende voorzitter van de raad, en anders een lid van het uittredende college in volgorde van de rang) legt de eed af in de handen van het oudste gemeenteraadslid (of op een na oudste raadslid als de voorzitter dat zelf is) en niet langer in handen van de burgemeester.

VVSG-standpunt: akkoord.

2.2. Constructieve motie van wantrouwen mogelijk tegen raadsvoorzitter

Tot nu toe kon de constructieve motie van wantrouwen zich alleen richten tegen de leden van het college van burgemeester en schepenen (vast bureau). Deze wijziging maakt dit ook mogelijk tegen de raadsvoorzitter. Een dergelijke motie is niet mogelijk in het eerste jaar na de installatie van de gemeenteraad, noch in de laatste twaalf maand na de lokale verkiezingen. Het onderzoek naar de ontvankelijkheid van de motie (voldoende handtekeningen e.d.) gebeurt door de voltallige gemeenteraad, niet door de raadsvoorzitter zelf omdat die betrokken partij is.

VVSG-standpunt:
Akkoord met het voorstel van een mogelijke constructieve motie van wantrouwen tegen de voorzitter van de gemeenteraad, op voorwaarde dat er tegelijkertijd instrumenten komen ter versterking van de rol van de gemeenteraad en de voorzitter.

[1] Nota Vlaamse regering – Memorie van toelichting – Voorontwerp van decreet

VVSG vzw • Bischoffsheimlaan 1-8 • 1000 Brussel • T +32 2 211 55 00
BIC GKCCBEBB • IBAN BE10 0910 1156 9604 • RPR Brussel BE 0451 857 573
info@vvsg.be • www.vvsg.be

2.3. Gewicht van de fracties

Vandaag blijft het gewicht van een raadsfractie gedurende de hele legislatuur gelijk, ook als raadsleden hun fractie verlieten om als onafhankelijke te zetelen of aan te sluiten bij een andere fractie. Het voorontwerp behoudt dit principe, op één punt na: het aantal fractieleden kan wel wijzigen door de opvolging op lijsten die bestaan uit twee fracties.

VVSG-standpunt: akkoord.

2.4. Hersamenstelling commissies na constructieve motie van wantrouwen

Door een constructieve motie van wantrouwen veranderen de meerderheidsverhoudingen in een gemeente. Het decreet lokaal bestuur bepaalde al dat de raadscommissies zo worden samengesteld dat de fracties die de coalitie in de raad vormen, ook in de raadscommissie de meerderheid moeten hebben. De voorgestelde wijziging maakt het nu mogelijk om die samenstelling aan te passen als deze meerderheidsvoorwaarde na een constructieve motie van wantrouwen niet meer vervuld is.

VVSG-standpunt: akkoord, met dien verstande dat deze hersamenstelling ook moet mogelijk zijn na een of meer individuele moties van wantrouwen. Ook die kunnen immers leiden tot een gewijzigde verhouding tussen meerderheid en oppositie.

2.5. Verzekering voor bestuursmandaten

Een gemeente was al verplicht een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid, rechtsbijstand bij die burgerlijke aansprakelijkheid en ongevallen af te sluiten voor de normale uitoefening van het mandaat door de verkozenen. De decreetgever breidt die verplichting nu uit naar de bestuurdersaansprakelijkheid voor mandaten namens de gemeente of het OCMW in rechtspersonen.

VVSG-standpunt: de VVSG vindt het een goede zaak dat de bestuurdersaansprakelijkheid voortaan verplicht verzekerd wordt, weliswaar met volgende opmerkingen:

- De VVSG vindt dat de verzekering van de bestuurdersaansprakelijkheid beter afgesloten wordt door de rechtspersonen zelf, in elk geval al voor die waarvoor Vlaanderen dit (via het decreet lokaal bestuur of andere regelgeving) kan opleggen. Door de nu voorgestelde aanpak dreigen binnen dezelfde raad van bestuur verschillende verzekeringen en dekkingen te bestaan, en is het zelfs mogelijk dat sommige bestuurders onverzekerd blijven. Ook het omgekeerde is mogelijk, nl. dat zowel de gemeente (het OCMW) als de rechtspersoon een verzekering afsluiten. In elk geval is het vandaag al zo dat alle streekontwikkelingsintercommunales zelf een dergelijke verzekering voor hun bestuurders hebben afgesloten.
- Waarom wordt de verzekering beperkt tot ‘lid van de raad van bestuur of als dagelijks bestuurder’? Op basis van art. 442, §2 decreet lokaal bestuur kunnen ook aan regionale bestuurscomités statutaire beslissingsbevoegdheden (en dus verantwoordelijkheden) worden toevertrouwd. Ook dit is trouwens een argument om de verzekeringsplicht bij de rechtspersoon te leggen, zodat die dit kan aanpassen aan de eigen specifieke realiteit.

- Besturen vaardigen ook soms medewerkers af naar samenwerkingsverbanden. Ook voor hen zou de verzekering voor bestuurdersaansprakelijkheid moeten gelden.

2.6. Rangorde schepenen kan aangepast worden

Tot nu toe vloeide de rangorde van de schepenen binnen het college voort uit de akte van voordracht. Daarnaast bekleedde de voorzitter van het bijzonder comité voor de sociale dienst als toegevoegde schepen altijd de laatste rang. Het voorontwerp geeft de gemeenteraad de mogelijkheid om die rangorde aan te passen, met dien verstande dat de burgemeester altijd de eerste rang blijft bekleden. De wijze waarop de rangorde kan worden aangepast, moet worden opgenomen in het huishoudelijk reglement.

VVSG-standpunt: akkoord met het principe (mogelijke wijziging van de rangorde van de schepenen), maar de vraag rijst waarom dit in het huishoudelijk reglement van de gemeenteraad moet worden geregeld, en wat dan ‘de wijze bepaald in het huishoudelijk reglement’ wel kan zijn. Is een gemeenteraadsbeslissing die gewoon de rangorde wijzigt niet veel eenvoudiger?
Als het toch via het huishoudelijk reglement moet, dan gebeurt dat het best door een toevoeging van de verplichte elementen van het huishoudelijk reglement in art. 38 van het decreet lokaal bestuur.

2.7. Eedaflegging schepenen

De eedaflegging van de schepenen gebeurt niet langer in de handen van de burgemeester, maar in die van de raadsvoorzitter. Dat lost (ook) het probleem op van nieuwe schepenen die de eed afleggen in de handen van een burgemeester die het voorwerp is van een constructieve motie van wantrouwen.

VVSG-standpunt: akkoord

2.8. Bijkomende verhinderingsgronden voor burgemeester en schepenen

De lijst met mogelijke verhinderingsredenen voor burgemeesters en schepenen wordt uitgebreid met (automatisch) de gevolgen van de schorsing als raadslid en (op vraag) het uitvoeren van het mandaat als voorzitter van een federaal, Vlaams of Europees parlement.

VVSG-standpunt: akkoord

2.9. Niet-invulling opengevallen schepenambt kan niet bij opvolger

De gemeenteraad beschikte al over de mogelijkheid om in de loop van de bestuursperiode een opengevallen schepenambt niet in te vullen. Hieraan wordt nu toegevoegd dat de gemeenteraad die mogelijkheid niet heeft als er op de akte van voordracht van de betrokken schepen een opvolger was vermeld en die opvolger het mandaat ook opneemt.

VVSG-standpunt: akkoord

2.10. Verzending notulen bijzonder comité voor de sociale dienst (BCSD)

Het decreet lokaal bestuur bepaalt vandaag dat de notulen van het BCSD acht dagen voor de volgende vergadering aan de leden moeten worden bezorgd. Bij een wekelijkse vergadering kan dat natuurlijk niet. Het voorontwerp maakt daar nu drie dagen van.

VVSG-standpunt: akkoord

2.11. Beslissing over weddevermindering niet langer bij de raad

Een uitvoerend mandataris kan een weddevermindering vragen om bv. een sociale uitkering (bv. pensioen) te vrijwaren. Tot nu toe keurde de gemeenteraad (OCMW-raad) deze aanvraag goed. Nu is het de gemeente (het OCMW) zelf, nadat de algemeen directeur heeft vastgesteld dat aan de voorwaarden werd voldaan.

VVSG-standpunt: akkoord.
De VVSG herhaalt wel haar eerdere vraag (ook m.b.t. art. 150 DLB) om de bepaling 'gemeente met minder dan 50.000 inwoners' te vervangen door 'gemeente met minder dan 50.001 inwoners'. Op die manier wordt de bovengrens voor de mogelijkheid om een weddecompensatie te krijgen voor het verlies van sociale uitkeringen afgestemd op de inwonersklassen in het Besluit van de Vlaamse regering van 6 juli 2018 over het statuut van de lokale mandataris.

2.12. Debiteurenbeleid met sociale accenten

Er komt een bepaling die zegt dat het debiteurenbeheer van de gemeente of het OCMW, dat gebeurt onder de verantwoordelijkheid van de financieel directeur, rekening kan houden met de doelstelling van bestrijding en voorkoming van armoede en het lokale beleid in het algemeen, bv. met een centraal afbetalingssysteem over de diensten heen. Deze decreetwijziging biedt een juridische basis voor de uitwisseling van persoonsgegevens die voor dit geïntegreerde debiteurenbeleid noodzakelijk is.

VVSG-standpunt: akkoord, met dien verstande dat de VVSG duidelijkheid vraagt over hoe zich dit verhoudt tot de bevoegdheid van het BCSD op het vlak van individuele steunverlening. Wat gebeurt er bv. als het BCSD terugvorderbare steun toekent, inclusief de terugbetalingsmodaliteiten? Is de financieel directeur hieraan gebonden, of niet? Daarnaast stelt de VVSG voor dat als de financieel directeur bij het debiteurenbeheer een sociale correctie doet, hij of zij dit steeds moet melden aan de maatschappelijk werker en/of het BCSD zodat ook vanuit dat oogpunt de uniforme dossieraanpak verzekerd is.

2.13. Subcomités kunnen opdracht geven aan maatschappelijk werker

Het voorontwerp creëert de mogelijkheid dat ook subcomités van het bijzonder comité voor de sociale dienst opdrachten geven aan de maatschappelijk werkers. Tot nu toe moesten die van het voltallige BCSD komen, wat niet logisch is als het OCMW werkt met subcomités.

VVSG-standpunt: akkoord

2.14. Terbeschikkingstelling statutair personeel aan woonmaatschappijen

Het voorontwerp creëert de mogelijkheid dat personeelsleden in statutair dienstverband, voor zover de rechtspositieregeling dat mogelijk maakt, ter beschikking worden gesteld aan een woonmaatschappij.

VVSG-standpunt: akkoord

2.15. Overdracht personeel tussen lokale entiteiten

Het voorontwerp koppelt een aantal voorwaarden aan de overdracht van personeel (zonder de algemeen en financieel directeur of de maatschappelijk werker) tussen een gemeente, een autonoom gemeentebedrijf van die gemeente, het OCMW van die gemeente en een OCMW-vereniging of intergemeentelijk samenwerkingsverband waarin de gemeente (het OCMW) deelneemt. Die voorwaarden golden voordien niet en zijn gebaseerd op de overdrachtsregeling in de Europese Richtlijn 2001/23/EG van 12 maart 2001. Het gaat over:

- de overdracht van personeel moet bepaald zijn in de rechtspositieregeling;
- bij de overdracht wordt de rechtspositieregeling nageleefd;
- het bevoegde orgaan van het bestuur waarnaar het personeelslid overgedragen wordt, keurt de overdracht goed;
- de personeelsleden behouden na de overdracht de aard van het dienstverband, hun graad, anciënniteit, prestatieregeling en salarisschaal;
- de overdracht kan geen reden voor ontslag zijn;
- de personeelsleden behouden hun rechten en verplichtingen zoals bepaald in hun arbeidsovereenkomst of -betrekking;
- de personeelsleden behouden voor minstens een jaar hun rechtspositieregeling.

Daarnaast kan de Vlaamse regering nog verdere minimale waarborgen vaststellen. Verder krijgen diezelfde besturen ook de mogelijkheid om contractanten over te dragen naar een gemeentelijk extern verzelfstandigd agentschap in privaatrechtelijke vorm (bv. een gemeentelijke vzw), een ziekenhuisvereniging, een vereniging of vennootschap voor sociale dienstverlening, een woonzorgvereniging of -vennootschap of een woonmaatschappij, met als extra voorwaarde bovenop de al genoemde, het feit dat de overdragende overheid deelgenoot is van de overnemende rechtspersoon. Bij een woonmaatschappij geldt die voorwaarde niet, en ook hier kan de Vlaamse regering verdere minimale waarborgen vaststellen.

VVSG-standpunt:

- De Vlaamse regering wil het toepassingsgebied van de Europese richtlijn over het behoud van rechten van werknemers bij overgang van onderneming, uitbreiden tot (1) statutair personeel, (2) tot individuele overdrachten en (3) overdrachten van diensten die geen economische activiteit behelzen. De Europese richtlijn geldt in principe enkel bij overdracht van dienst van een economische activiteit, waarbij het contractueel personeel werkzaam in de overgedragen dienst, de overnemer volgt. Er zijn zeker argumenten voor deze drievoudige uitbreiding (zelfde spelregels voor statutair en contractueel personeel, zowel bij overdracht van dienstverlening als bij individuele overdrachten en dit in alle gevallen van herstrucureringen, niet alleen als het een economische

activiteit betreft). Toch kan deze uitbreiding in sommige situaties voor sommige besturen lastig zijn, bv. wanneer men met het personeel een equivalente regeling wil afspreken die niet dezelfde is maar wel ten minste gelijkwaardig.

- De VVSG vraagt een rechtsbasis om personeel ook te kunnen overdragen tussen gemeenten onderling, tussen OCMW's onderling of tussen gemeenten en OCMW's van een verschillend grondgebied. Dat kan bv. via het nieuwe decreet regiovorming (met een wijzigingsbepaling in het decreet lokaal bestuur), waardoor zeker binnen een referentieregio een overdracht zou mogelijk worden.
- In de lijst met voorwaarden voor de overdracht van personeel moeten de punten 4°, 6° en 7° samengenomen of herschreven worden. Zoals ze geformuleerd staan kan dit tot interpretatieproblemen leiden.[2]
- Is artikel 197 DLB[3] nog nodig? Kan dit niet geschrapt worden, gelet op het nieuwe artikel 185/1 DLB dat eveneens de overdracht van personeel regelt?
- Bij de diverse vormen van verzelfstandiging en samenwerking (cf. artikel 239, 247, 424/1, 474, 488, 505 en 511), wordt telkens verwezen naar artikel 185/1. Is dit nodig? Worden deze verschillende vormen van rechtspersonen niet gevat door artikel 185/1 zelf?

2.16. Striktere regels voor delegatie beslissings- en ondertekeningsbevoegdheid aan personeel van gemeente en OCMW

Het voorontwerp neemt striktere regels op i.v.m. het toevertrouwen van de beslissings- en ondertekeningsbevoegdheden aan personeelsleden van het eigen bestuur (gemeente/OCMW), of het andere bestuur (OCMW/gemeente).

VVSG-standpunt: niet akkoord. Door deze wijziging zou het personeelslid dat deze beslissings- en ondertekeningsbevoegdheid ontvangt, akkoord moeten gaan. De VVSG is het met dit vetorecht van het personeelslid niet eens, omdat de figuur van lastgeving hier niet van toepassing is, wel de figuur van delegatie. Een personeelslid werkt in ondergeschikt gezag. Een algemeen directeur werkt voor gemeente en OCMW samen. Hij of zij

---

[2] 4° de personeelsleden behouden na de overdracht de aard van het dienstverband, hun graad, hun anciënniteit, hun prestatieregeling en hun salarisschaal;
6° de personeelsleden behouden hun rechten en verplichtingen zoals vastgesteld in hun arbeidscontract of bestaande arbeidsbetrekking;
7° de personeelsleden behouden voor minstens een jaar hun rechtspositieregeling. De Vlaamse Regering kan verdere minimale waarborgen vaststellen.

[3] Art. 197 DLB**: *'Met uitzondering van de personeelsleden, vermeld in artikel 162, § 1, kan de gemeenteraad personeel overdragen aan het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn dat de gemeente bedient, op voorwaarde dat de geldende rechtspositieregeling van het gemeentepersoneel nageleefd wordt en na goedkeuring van de raad voor maatschappelijk welzijn. De Vlaamse Regering kan daarvoor de minimale voorwaarden vaststellen.***
Met uitzondering van de personeelsleden, vermeld in artikel 183, § 1, kan de raad voor maatschappelijk welzijn personeel overdragen aan de gemeente die door het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn wordt bediend, op voorwaarde dat de geldende rechtspositieregeling van het personeel nageleefd wordt, en na goedkeuring van de gemeenteraad van de gemeente die door het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn wordt bediend. De Vlaamse Regering kan daarvoor de minimale voorwaarden vaststellen.'

moet zijn beslissings- en ondertekeningsbevoegdheid kunnen delegeren naar een gemeente- of OCMW-personeelslid.

2.17. Ruimere keuze van tuchtonderzoeker

Het decreet lokaal bestuur bepaalt dat een tuchtonderzoeker een personeelslid moet zijn dat werkt in een gemeente, OCMW of een verzelfstandigde entiteit van de gemeente of het OCMW. Het voorontwerp breidt deze mogelijkheid nu uit naar een ‘personeelslid in een openbare dienst’.

VVSG-standpunt:

- De uitbreiding van de mogelijkheden om een tuchtonderzoeker aan te duiden, is een goede zaak. Maar wat wordt bedoeld met ‘openbare dienst’: gaat het om een formele afbakening (rechtsvorm) of om een inhoudelijke afbakening (criterium Nationale Bank van België). Is een gemeentelijke vzw een openbare dienst in de betekenis van dit artikel?
- Wat wordt bedoeld met een ‘graad die minstens gelijkwaardig is aan de graad van het tuchtrechtelijk vervolgd personeelslid’, als de andere overheid met een ander systeem van graden werkt? Mag onder ‘minstens gelijkwaardige graad’ verstaan worden: ‘waaraan minstens dezelfde salarisschaal (of -schalen) gekoppeld wordt (worden)’?

2.18. Meer tijd voor bevestiging preventieve schorsing bij hoogdringendheid

Het voorontwerp geeft de tuchtoverheid veertien dagen (i.p.v. acht) om de preventieve schorsing bij hoogdringendheid uitgesproken door de algemeen directeur te bevestigen. Voordien moet de betrokken medewerker gehoord worden.

VVSG-standpunt: akkoord.

2.19. Geen kwijting meer aan raad van bestuur autonoom gemeentebedrijf

De beslissing van de gemeenteraad om kwijting te verlenen een de raad van bestuur van een autonoom gemeentebedrijf (AGB) verdwijnt. Die kwijting had al geen zin als de raad van bestuur en de gemeenteraad helemaal samenvielen. Als dat niet zo is, beschikt de gemeenteraad volgens de decreetgever over voldoende sturingsmiddelen t.a.v. het AGB. Voor alle duidelijkheid, de mogelijkheid om kwijting te geven blijft wel behouden.

VVSG-standpunt: akkoord.

2.20. Thesauriebeheer gemeente-OCMW

In principe moeten uitgaande girale betalingen een dubbele handtekening meekrijgen van de algemeen en de financieel directeur. Het voorontwerp corrigeert dit voor girale betalingen tussen gemeente en OCMW, en dat vanuit een efficiënter gezamenlijk thesauriebeleid.

VVSG-standpunt: akkoord.

2.21. Digitalisering initiatieffase volksraadpleging

Het voorontwerp maakt de digitalisering van de initiatieffase van de volksraadpleging mogelijk, zonder dat de analoge mogelijkheden daardoor verdwijnen.

VVSG-standpunt: akkoord.

2.22. Onmiddellijke invoering van districten bij fusie

Gemeenten met ten minste 100.000 inwoners kunnen districten inrichten. Daarvoor is een gemeenteraadsbeslissing nodig. Als deze inwonersgrens bereikt wordt door de fusie zelf, kan de gemeenteraad in de huidige versie van het decreet lokaal bestuur pas na afloop van de eerste fusielegislatuur met districten starten, want de gemeenten die elk afzonderlijk geen 100.000 inwoners tellen, kunnen niet beslissen om districten te installeren en meteen al bij de start ook daarvoor raadsleden te laten verkiezen.
Het voorontwerp lost dit probleem op, door de bevoegdheid om districten in te richten bij de gemeenteraden van de samen te voegen gemeenten te leggen. Ze moeten dan uiteraard ook de gebiedsomschrijving van de nieuwe districten bepalen, de bevoegdheden die aan de districten vanuit de (nieuwe) gemeente zullen worden overgedragen en het maximale aantal districtsschepenen.

VVSG-standpunt: akkoord

2.23. Dubbel presentiegeld voor vervangen voorzitter raad van bestuur

Het voorontwerp breidt de al bestaande mogelijkheid van een dubbel presentiegeld voor de voorzitter van de raad van bestuur van een intergemeentelijk samenwerkingsverband en een welzijnsvereniging uit naar diegene die hem of haar vervangt.

VVSG-standpunt: akkoord, al rijst de vraag of dit moest geregeld worden. Een vervanger wordt immers op dat moment (tijdelijk) voorzitter, inclusief alle eraan verbonden rechten en verplichtingen. Uiteraard geldt het dubbele presentiegeld alleen voor de duur van de vervanging.

2.24. Schrapping koppeling rechtspositie autonome verzorgingsinstelling aan die van OCMW van zetel

Vandaag is de rechtspositieregeling van een autonome verzorgingsinstelling gekoppeld aan die van het OCMW van de gemeente waar de zetel van de vereniging gevestigd is. Het voorontwerp schrapt deze koppeling, waardoor de autonome verzorgingsinstelling niet telkens het zetel-OCMW moet volgen en vervolgens afwijkingen bepalen.

VVSG-standpunt: akkoord, maar de VVSG vraagt dat dezelfde werkwijze ook gevolgd wordt in artikel 488, §1 DLB zodat de koppeling met het zetel-OCMW ook voor een welzijnsvereniging geschrapt wordt. Zeker welzijnsverenigingen die actief zijn in de zorg wijken qua rechtspositieregeling steeds meer af van die van het OCMW-moederbestuur. Het motief voor de ‘ontkoppeling’ voor ziekenhuizen geldt ook voor welzijnsverenigingen.

2.25. Ziekenhuisvereniging: aanpassing vertegenwoordiging en stemverhoudingen

Het voorontwerp maakt het mogelijk dat de leden van een ziekenhuisvereniging zelf het mandaat van bestuurder opnemen of een natuurlijke persoon als bestuurder voordragen. Daarnaast kan het stemmenaantal in de algemene vergadering en de andere organen worden verdeeld op basis van alle naar economische maatstaven waardeerbare vormen van inbreng.

VVSG-standpunt: akkoord

2.26. Inperking terbeschikkingstelling personeel van ziekenhuisvereniging, vereniging of vennootschap voor sociale dienstverlening aan OCMW

Het voorontwerp beperkt de mogelijke terbeschikkingstelling van medewerkers van een ziekenhuisvereniging, vereniging of vennootschap voor sociale dienstverlening aan het OCMW tot statutair personeel.

VVSG-standpunt: niet akkoord. De terbeschikkingstelling van contractueel personeel is immers ook mogelijk met toepassing van artikel 61 van de OCMW-wet of met toepassing van de Wet van 24 juli 1987. De VVSG merkt op dat de decreetgever niet motiveert waarom de terbeschikkingstelling van contractanten wordt geschrapt.

2.27. Woonzorgvereniging of woonzorgvennootschap: niet noodzaak maar meerwaarde van samenwerking met private partner aantonen

Het voorontwerp schrapt de verplichting om de noodzaak van de samenwerking met een private partner door een woonzorgvereniging of -vennootschap aan te tonen. Volgens de memorie is dit immers moeilijk tot onmogelijk. In de plaats komt de motivering van de verwachte meerwaarde van de beoogde samenwerking.

VVSG-standpunt: akkoord

3. Technische wijzigingen

3.1. Weddeberekening mandatarissen

Er gebeurt een technische aanpassing waardoor de weddeberekening van de uitvoerende mandatarissen die begin december aantreden na de gemeenteraadsverkiezingen van oktober (cf. de eerder ingevoerde bepaling dat de installatievergadering niet langer plaats vindt in januari, maar een maand eerder), correct kan gebeuren.

VVSG-standpunt: akkoord.

3.2. Voorwaarden voor verzoekschriften niet meer in huishoudelijk reglement gemeenteraad

De voorwaarden om verzoekschriften in te dienen is geen verplicht onderdeel meer van het huishoudelijk reglement, om elders in het decreet lokaal bestuur al staat dat de gemeenteraad deze voorwaarden vastlegt.

VVSG-standpunt: akkoord.

3.3. Inperking ‘volheid van bevoegdheid’ gemeenteraad

De volheid van bevoegdheid van de gemeenteraad m.b.t. de bevoegdheden van het OCMW (art. 2, §3) wordt geschrapt, want hiervoor is alleen de OCMW-raad bevoegd.

VVSG-standpunt: akkoord.

3.4. Ruimere omschrijving tariefdifferentiatie opcentiemen OV

De mogelijkheid van de gemeenteraad om opcentiemen op de onroerende voorheffing te differentiëren, tot nu toe ‘beperkt’ tot ‘bepalen van vrijstellingen en verminderingen, of elke andere vorm van differentiëring met lagere tarieven’ verruimd naar de bevoegdheid tot ‘het bepalen van elke vorm van differentiëring van de tarieven’.

VVSG-standpunt: akkoord

3.5. Melding constructieve motie van wantrouwen aan de gouverneur

De aanname van een constructieve motie van wantrouwen moet ook worden gemeld aan de provinciegouverneur, zodat die meteen ook weet wie de nieuwe burgemeester is.

VVSG-standpunt: akkoord

3.6. Specificaties bij aanstelling burgemeester

Vanaf de volgende bestuursperiode (en nu al na een constructieve motie van wantrouwen) wordt diegene met de meeste voorkeurstemmen die behoort tot de grootste fractie van de (nieuwe) coalitie automatisch burgemeester. Het voorontwerp verduidelijkt dit principe nu op twee punten:

- Bij een gelijk aantal voorkeurstemmen gaat de sjerp naar de hoogst gerangschikte op de lijst. Dat geldt ook voor de districtsburgemeester.
- Bij een verkiezing zonder stemming, wordt de hoogst gerangschikte kandidaat van de lijst met het hoogste aantal zetels de burgemeester.

VVSG-standpunt: akkoord

3.7. Explicitering bevoegdheid van de OCMW-raad voor retributieheffing

Op basis van de Grondwet en de Organieke OCMW-wet van 1976 konden OCMW’s al retributies heffen. Deze bevoegdheid wordt nu geëxpliciteerd in het decreet lokaal bestuur. Daarnaast wordt ook in de mogelijkheid voorzien dat, zoals ook geldt voor de gemeenteraad t.a.v. het college, de OCMW-raad de bevoegdheid m.b.t. de verdere uitwerking van de retributiereglementen kan delegeren naar het vast bureau.

VVSG-standpunt: akkoord

3.8. Controle voordrachtsakten leden bijzonder comité

Het voorontwerp expliciteert dat de controle van de voordrachtsakten voor de leden van het bijzonder comité voor de sociale dienst moet gebeuren door de voorzitter van de OCMW-raad.

VVSG-standpunt: akkoord

3.9. Ontslag voorzitter bijzonder comité voor de sociale dienst

Net als bij de andere lokale mandaten, wordt nu ook voor de voorzitter van het bijzonder comité voor de sociale dienst verduidelijkt dat hij of zij, na een ontslag om andere redenen dan een onverenigbaarheid, voorzitter blijft tot er een nieuwe voorzitter is (continuïteitsprincipe).

VVSG-standpunt: akkoord

3.10. Melding constructieve motie van wantrouwen district

De beslissing van de districtsraad over een constructieve motie van wantrouwen moet niet langer aan de Vlaamse regering maar aan de gemeenteraad worden bezorgd.

VVSG-standpunt: akkoord

3.11. Geheime stemming advies districtscollege over tuchtprocedure

Het voorontwerp voert de verplichting in voor het districtscollege om geheim te stemmen over het voorafgaande advies over een tuchtaangelegenheid t.a.v. de districtssecretaris.

VVSG-standpunt: akkoord

3.12. Verwerking persoonsgegevens

De Vlaamse overheid organiseert een mandatendatabank met gegevens over lokale mandatarissen. Een andere databank bevat de gegevens van de lokale leidinggevenden. De bepalingen hierover worden nu in afgestemd op de vereisten van de algemene verordening gegevensbescherming (‘GDPR’), met o.m. vermelding van de gegevens die in de databank worden opgenomen en welke daarvan publiek toegankelijk worden gemaakt. Daarnaast bevat het voorontwerp de juridische basis voor de verwerking van persoonsgegevens in het kader van het bestuurlijk toezicht op lokale besturen.

VVSG-standpunt: akkoord

3.13. Schrapping verbod op daden van koophandel

Het decreet lokaal bestuur bevat een verbod voor algemeen en financieel directeurs voor het stellen van daden van koophandel. Deze bepaling wordt geschrapt, omdat het Wetboek van Koophandel niet meer bestaat. Uiteraard blijven voor de betrokken directeurs de regels over belangenvermenging en het verbod op het uitvoeren van met het ambt onverenigbare activiteiten bestaan.

VVSG-standpunt: akkoord

3.14. Recht op juridische bijstand tuchtoverheid

Hoewel het impliciet al zo werd begrepen, expliciteert het voorontwerp dat ook de tuchtoverheid zich kan laten bijstaan door een juridisch raadgever of advocaat.

VVSG-standpunt: akkoord, maar wel met de vraag om de term ‘raadsman’ genderneutraal te maken (bv. ‘juridisch raadgever’).

3.15. BBC-aanpassingen

Ter verduidelijking voert het voorontwerp een definitie in van het begrip krediet binnen de beleids- en beheerscyclus: ‘Een krediet is het bedrag voor ontvangsten en uitgaven binnen één boekjaar, dat toegekend is in de financiële nota van het meerjarenplan of de aanpassing ervan.’
Daarnaast expliciteert het voorontwerp de mogelijkheid voor de raad om in de loop van het jaar kredieten voor dat jaar zelf vast te stellen.
Verder wordt de mogelijkheid om ongebruikte investeringskredieten over te dragen uitgebreid naar kredieten voor op te nemen leningen en leasings en voor toegestane leningen over te dragen naar het volgende jaar.

VVSG-standpunt: akkoord

3.16. Correctie regeling dringende uitgaven

Het voorontwerp schrapt de bepaling dat in dringende gevallen de gemeenteraad (OCMW-raad) ook beslist over de plaatsingsprocedure, de gunning en de uitvoering van de overheidsopdracht, terwijl dit ook in normale omstandigheden altijd een bevoegdheid van het college van burgemeester en schepenen (vast bureau) is.

VVSG-standpunt: akkoord

3.17. Publicatieplicht

De publicatieplicht op de gemeentelijke webstek verruimt, o.a. met enkele besluiten die al waren vermeld in het Besluit van de Vlaamse regering van 20 april 2018. Het gaat over:

- Jaarrekeningen van privaatrechtelijke extern verzelfstandigde agentschappen
- Besluiten van de raad van bestuur van AGB’s waarbij wordt afgeweken van de gemeentelijke rechtspositieregeling
- Besluiten i.v.m. retributies door AGB’s.
- Besluiten van welzijnsverenigingen waarbij wordt afgeweken van de rechtspositieregeling van het OCMW.
- Principiële fusiebeslissing en definitieve fusiebeslissing.

VVSG-standpunt: akkoord. De VVSG vraagt wel dat de circulaire van 14 december 2018[4] met een overzicht van de publicatieplichtige documenten dan onmiddellijk wordt aangepast, zodat de besturen altijd over een actuele versie beschikken.

3.18. Toezicht op politie- en hulpverleningszones

Het voorontwerp brengt een aantal verduidelijkingen aan m.b.t. het toezicht door de Vlaamse regering op politie- en hulpverleningszones, nl.:

- De explicitering dat de toezichtsregeling op eengemeentezones gelijk is aan die op meergemeentezones.
- De invoering van een mogelijke stuiting van de toezichtstermijn voor gemeenteraadsbesluiten van de politiezones en zoneraadsbesluiten voor de hulpverleningszones.
- De verplichting om binnen de tien dagen gemeenteraadsbesluiten over de lokale politie naar het toezicht te sturen.

VVSG-standpunt: akkoord

3.19. Indienen jaarrekening bij Nationale Bank

De verplichting voor een projectvereniging om de jaarrekening in te dienen bij de Nationale Bank van België verdwijnt.

VVSG-standpunt: akkoord

3.20. Extra vermelding in statuten dienstverlenende en opdrachthoudende verenigingen

Het voorontwerp bepaalt dat de statuten van dienstverlenende en opdrachthoudende verenigingen ook het voorwerp van de samenwerking moeten bevatten. Dit vloeit voort uit het aanvullend recht van het Wetboek vennootschappen en verenigingen. Bovendien moeten de doelstellingen ‘van gemeentelijk belang’ zijn.

VVSG-standpunt: akkoord

3.21. Andere aanpassingen

Het voorontwerp bevat verder een reeks aanpassingen die foutieve verwijzingen of andere fouten rechtzetten (bv. dat het initiatiefrecht na de verkiezingen niet geldt in Voeren en de zes randgemeenten rond Brussel), bepaalde keuzes expliciteren of ze consequent doortrekken over het hele decreet en verwijzingen naar andere wetgeving corrigeren, zonder (veel) inhoudelijke gevolgen.

VVSG-standpunt: akkoord

[4] Omzendbrief KB/ABB 2018/4 van 14 december 2018 betreffende het bestuurlijk toezicht en de bekendmakingsplicht in het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur en het Provinciedecreet van 9 december 2005.

4. Overige vaststellingen en voorstellen

De VVSG stelt vast dat op het vlak van de versterking van de lokale democratie of de optimalisering van de werking van samenwerkingsverbanden van gemeenten en OCMW's, dit voorontwerp in gebreke blijft. Daarnaast formuleert de VVSG ook enkele aanvullende voorstellen op het vlak van personeel.

4.1. Versterking lokale democratie

Het voorontwerp bepaalt dat ook de raadsvoorzitter kan verdwijnen naar aanleiding van een constructieve motie van wantrouwen (zie hoger). Tegelijk bevat het voorontwerp vreemd genoeg geen enkele bepaling die de lokale democratie, de rol van de raad en raadsvoorzitter, kan versterken. We denken dan bv. aan een verplichte ondersteuning van de raad(svoorzitter), het invoeren van een verbod om de functie van raadsvoorzitter en een uitvoerend mandaat te cumuleren, enz.

De VVSG vraagt dat op korte termijn samen met de Vlaamse overheid voorstellen worden ontwikkeld (cf. de recente debatten met een parlementaire werkgroep die Vlaams minister Somers begin 2022 organiseerde) die nog voor de volgende gemeenteraadsverkiezingen in decreetteksten kunnen worden omgezet.

4.2. Optimalisering bestuur samenwerkingsverbanden

4.2.1. Suggesties recent evaluatierapport

De memorie van toelichting bij dit voorontwerp zegt o.m. het volgende*: 'Het recente juridisch-bestuurskundig onderzoek van de universiteiten van Gent en Hasselt stelt bottom-up vast dat het werkveld met het organiek palet van verzelfstandigings- en samenwerkingsvormen tevreden is. Dat palet dekt zo goed als alle taken, opdrachten en doelstellingen van de lokale besturen af. In het verlengde van die vaststelling formuleert dit ontwerp van decreet geen fundamentele hervorming, een reductie of uitbreiding van het aantal vormen. De voorliggende wijzigingsvoorstellen met betrekking tot verzelfstandiging en samenwerking van lokale besturen beogen in dezelfde lijn enkel een optimalisatie en/of een harmonisatie te bewerkstelligen.'*

Dit is voor de VVSG een selectieve lezing van de bedoelde studie, want die bevat ook een reeks uitdrukkelijke voorstellen tot aanpassing van de regelgeving, met o.m.:

- De schrapping van de beperking van de raad van bestuur tot 15 leden.
- Samenwerkingsverbanden de mogelijkheid geven om een directiecomité ten behoeve van het dagelijks bestuur te installeren.
- Delegatie mogelijk maken vanuit de raad van bestuur.

De VVSG vraagt om aan de hand van deze studie de bestaande regeling te herbekijken en waar nodig bij te sturen, vertrekkend vanuit volgende overwegingen:

- De efficiënte en effectieve werking van de bestuursorganen
- De democratische betrokkenheid van de besturen bij de besluitvorming binnen het samenwerkingsverband
- De terugkoppeling vanuit het samenwerkingsverband naar de lokale besturen
- De eventuele inschakeling van regionale bestuurscomités als instrument om bij samenwerkingsverbanden met veel besturen een te grote raad van bestuur te vermijden

4.2.2. Andere elementen

De VVSG vraagt om naar aanleiding van dit ontwerpdecreet ook de toevoeging van volgende elementen te overwegen:

- De mogelijkheid inbouwen dat de algemene vergadering van een autonome verzorgingsinstelling of ziekenhuisvereniging voor de voorzitter van de raad van bestuur die geen uitvoerend lokaal mandataris is, kan voorzien in een bestuurdersvergoeding waarvan de hoogte afhankelijk is van de noodzakelijke tijdsinvestering en verantwoordelijkheid die verbonden zijn aan het mandaat;
- De mogelijkheid inbouwen dat ook voor vergaderingen van regionale bestuurscomités (die trouwens statutair ook beslissingsbevoegdheden en dus verantwoordelijkheden kunnen krijgen) een (eventueel half) presentiegeld kan worden toegekend.
- De gevraagde wijzigingen in 4.2.1. en 4.2.2., ook voor zover relevant, in de decreten die andere entiteiten waarin lokale besturen vertegenwoordigd zijn, organiseren, zoals bv. woonmaatschappijen.
- Een oplossing voor het probleem dat de toezichthoudende overheid oordeelt dat de goedkeuring van de statuten van een opdrachthoudende vereniging door een gemeente automatisch de beheersoverdracht impliceert voor alle activiteiten van die vereniging, waardoor gemeenten (mogelijk onbedoeld) hierin zelf geen initiatief meer kunnen nemen. Die oplossing kan bestaan in het toevoegen, meteen na de eerste zin van art. 398, §1 DLB, van de volgende bepaling: *'In geval van meervoudige activiteiten en opdrachten opgenomen binnen het voorwerp van de vereniging wordt in de gemeenteraadsbeslissing tot toetreding of bij wijziging van het voorwerp expliciet bepaald voor welke activiteiten en opdrachten de gemeente toegetreden en aangesloten is.'*

4.3. Aanvullende voorstellen personeel

4.3.1. Aanstelling onderwijzend personeel

De VVSG vraagt om in dit voorontwerp van decreet de al lang gevraagde afstemming van de delegatiemogelijkheden ten aanzien van het personeel van het gemeentelijke onderwijs met die van de rest van het gemeentepersoneel op te nemen. Concreet vragen we om in artikel 4 §5 Decreet Rechtspositie Gesubsidieerd Onderwijs 27.03.1991 de delegatie op ambtelijk niveau van de aanstellingsbevoegdheid maar ook van de bevoegdheid inzake terbeschikkingstelling en verloven en afwezigheden van het gesubsidieerd personeel van het gemeentelijk onderwijs, mogelijk te maken.

4.3.2. Automatisme adjunct algemeen of financieel directeur bij fusie

Gemeenten met meer dan 60.000 inwoners kunnen een adjunct algemeen directeur aanstellen.[5] De functie van adjunct financieel directeur bestaat in principe niet.
Op bovenstaande regels werd een uitzondering gemaakt naar aanleiding van de integratie gemeente-OCMW eind 2018. Concreet konden de besturen er toen voor kiezen om de niet als algemeen (financieel) directeur aangestelde oud-gemeente- of OCMW-secretaris (financieel beheerder) aan te stellen als adjunct algemeen (financieel) directeur,

[5] Art. 162, §1 decreet lokaal bestuur.

ongeacht het aantal inwoners van de betrokken gemeente.[6] Dezelfde regeling gold voor de algemeen en financieel directeurs op overtal van de gemeenten die op 1 januari 2019 fuseerden.[7]

Het gevolg is dat vandaag in Vlaanderen niet alleen sommige besturen met meer dan 60.000 inwoners over een adjunct algemeen directeur beschikken, maar ook veel middelgrote en zelfs kleine besturen, met daar bovenop ook een aantal adjunct financieel directeurs. Voor alle duidelijkheid, de functie van adjunct in deze overgangsregelingen geldt altijd ten persoonlijke titel: als de betrokkene het bestuur verlaat of een andere functie opneemt, verdwijnt ze.

Voor de fusies van 2025 bevat het decreet lokaal bestuur opnieuw de mogelijkheid dat de algemeen (financieel) directeurs van de fuserende gemeenten die in het nieuwe bestuur niet meer die functie opnemen adjunct worden. Daarnaast kunnen ze ook worden aangesteld in een passende functie van niveau A in de nieuwe gemeente, het nieuwe OCMW, een verzelfstandigd agentschap van de gemeente, een vereniging of vennootschap voor maatschappelijk welzijn waarin het OCMW participeert of een intergemeentelijk samenwerkingsverband.

Het probleem is dat een dergelijke overgangsregeling niet bestaat voor de adjunct algemeen (financieel) directeur die het bestuur heeft ten gevolge van de integratie gemeente-OCMW of een eerdere fusie. Met andere woorden, zonder decreetswijziging blijven zij deze adjunctfunctie uitoefenen, in een per definitie (veel) groter bestuur dan dat waarvoor ze ooit zijn aangesteld. Wellicht zijn een aantal van die adjuncten hiervoor ook helemaal geen vragende partij, want de adjunct is in elk geval de eerste vervanger van de titularis.

De VVSG stelt dan ook voor om art. 382 van het decreet lokaal bestuur zo te wijzigen dat ook een adjunct algemeen (financieel) directeur die in het nieuwe bestuur niet als algemeen (financieel) directeur wordt aangesteld, kan worden aangesteld als adjunct algemeen (financieel) directeur, in een passende functie van niveau A in de nieuwe gemeente, het nieuwe OCMW, een verzelfstandigd agentschap van de gemeente, een vereniging of vennootschap voor maatschappelijk welzijn waarin het OCMW participeert of een intergemeentelijk samenwerkingsverband.

5. Lokaal effectenrapport

In de memorie van toelichting lezen we het volgende:

‘De voorgestelde wijzigingen leiden niet tot bijkomende inzet van het personeel dat in dienst is en noopt evenmin tot werving van extra personeel of meerkosten voor de lokale en provinciale besturen. Ze geven geen aanleiding tot een toename van de werkingsuitgaven of lopende uitgaven van de lokale besturen, noch geven ze aanleiding tot bijkomende investeringen of schulden. Aan de ontvangstenzijde, leiden ze niet direct tot bijkomende financiële middelen die aan de lokale en provinciale besturen ter beschikking gesteld moeten worden om het voorontwerp van decreet na te leven.

Conclusie: het bijgaande voorontwerp van decreet heeft geen negatieve weerslag.’

[6] Art. 589, §1 en §2 decreet lokaal bestuur.

[7] Art. 382 decreet lokaal bestuur.

Dit is (helaas alweer) een zeer rooskleurige voorstelling van zaken. Alleen al de verplichting om mandaten in samenwerkingsverbanden extra te verzekeren, leidt tot bijkomende uitgaven. Ook de digitalisering van de initiatieffase van de volksraadpleging zal wellicht niet gratis zijn, tenzij de Vlaamse overheid de bedoeling heeft om hiervoor zelf software te ontwikkelen en ter beschikking te stellen.

De VVSG herhaalt haar vraag om het lokale effectenrapport bij ontwerpen van regelgeving niet langer als een verplicht nummertje te beschouwen, maar ernstig te nemen.

Jan Leroy (red.)